

Seat No. : _____

MB-153

March-2019

B.A., Sem.-I

Sanskrit
(Compulsory)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : प्रश्नपत्रमां छापेलो प्रश्नक्रमांक ४ उत्तरवर्दीमां लभो.

Instruction : Write the same question number in answer book as mentioned in the question paper.

1. (A) नीचेना श्लोकनुं अनुवाद सहित विवेचन करो. 14

Translate with criticism of following :

(1) विपदि धैर्यमथाभ्युदये क्षमा

सदसि वाक्पटुता युधि विक्रमः ।

यशसि चाभिरुचिर्व्यस नं श्रुतौ

प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनाम् ॥

(2) तृष्णां छिन्धि भज क्षमां जहि मदं पापे रतिं मा कृथा :

सत्यं ब्रह्मनुयाहि साधुपदवीं सेवस्य विद्वज्जनान् ।

मान्यान्मानय विद्विषोऽप्यनुनय प्रच्छादय स्वानुणान्

कीर्तिं पालय दुखिते कुरु दयामेतत्सतां लक्षणम् ॥

(3) भवन्ति नम्रास्तरवः फलोद्गमे

नवाम्बुभिर्भूमिविलम्बिनो घनाः ।

अनुद्धताःसत्पुरुषाः समृद्धिभिः

स्वभाव एवैष परोपकारिणाम् ॥

अथवा/OR

गमे ते भे टूंकनोध लभो :

Write short notes any **two** from following :

(1) सज्जनप्रशंसा ।

(2) मूर्खजनउपहास ।

(3) दुर्जननिन्दा ।

(4) परोपकारिणां प्रकृतिः ।

- (B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ લખો : (ગમે તે ચાર) 4
- Choose the appropriate answer from the following : (any four)
- (1) સજ્જનો ઉપકાર કરીને _____ ને પ્રસન્ન કરે છે. (ત્રિભુવન, ગુરુજન, બન્ધુજન)
Noble people oblige and please _____.
- (2) પ્રલયકારી મેઘ _____ માં વસે છે. (પૃથિવ્યાં, સમુદ્રે, ગગને)
પ્રલયકારી મેઘ are in _____.
- (3) નમ્રતાથી ઉન્નતિ કરનારને _____ કહે છે. (સજ્જનાઃ, દુર્જનાઃ, છાત્રાઃ)
Progress with humility is known as _____.
- (4) કમળના સમૂહને _____ ખિલવે છે. (નક્ષત્ર, સૂર્ય, ચન્દ્ર)
Lotus duster bloomed by _____.
- (5) સજ્જનોને _____ નો ભય રહે છે. (માતા, પિતા, લોકનિન્દા)
Nobles have fear of _____.
- (6) _____ ને પ્રસન્ન કરી શકાય નહીં. (મૂર્ખજન, ગુરુજન, નૃપ)
_____ cannot be pleased.

2. (A) નીચેના શ્લોકનું અનુવાદ સહિત વિવેચન કરો : 14

Translate with criticism of following :

- (1) ક્વચિદ્ ભીમૌ શય્યા ક્વચિદપિ ચ પર્યક્કશયનં
ક્વચિચ્છાકાહારી ક્વચિદપિ ચ શાલ્યોદન રુચિઃ ।
ક્વચિત્કન્થાધારી ક્વચિદપિ ચ દિવ્યામ્બરધરો ।
મનસ્વી કાર્યાર્થી ન ગણયતિ દુઃખં ન ચ સુખમ્ ॥
- (2) સિંહ : શિશુરપિ નિયતતિ મદન મલિન કપોલભિત્તિષુ ગજેષુ ।
પ્રકૃતિરિયં સત્ત્વવતાં ન ખલુ વયસ્તેજસો હેતુઃ ॥
- (3) અમ્ભોજિની વનનિવાસ વિલાસમેવ
હંસસ્ય હન્તિ નિતરાં કુપિતો વિધાતા ।
ન ત્વસ્ય દુઘ્ધજલભેદવિધૌ પ્રસિદ્ધાં
વૈદઘ્ય કીર્તિમપહર્તુમસૌ સમર્થઃ ॥

અથવા/OR

નીતિશતકમાં વર્ણવેલ વિદ્યાનો મહિમા જણાવો.

Discuss the importance of knowledge as describe in the Nitishatakam.

- (B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ આપો : (ગમે તે ચાર) 4

Choose the appropriate answer from the following : (any four)

- (1) સ્વમાની પુરુષો _____ જેવો હોય છે. (સિંહ, હાથી, શિયાળ)
A person with self-respect is like _____.

- (2) મનુષ્યનું નસીબ _____ નું જ ફળ આપે છે. (કર્મ, સત્ય, અસત્ય)
The fate of men gives the reward based on the _____.
- (3) ધનવાનો પાસે _____ પ્રગટ ન કરવી જોઈએ. (ક્ષમા, પૂણ્ય, દીનવૃત્તિ)
_____ should not be expressed in front of the rich.
- (4) ઈન્દ્ર પર _____ ભગવાનની કૃપા હતી. (શિવ, વિષ્ણુ, ગણેશ)
Indra was blessed by lord _____.
- (5) _____ સૂર્યપ્રકાશથી પ્રજ્વલિત થાય છે. (નાગમણિ:, શ્વેતમણિ:, સૂર્યકાન્તમણિ:)
_____ shine with sunlight.
- (6) હંસની _____ ચતુરાઈ જગપ્રસિદ્ધ. (દુધજલભેદવિદ્યો, દુધશર્કરાભેદવિદ્યો, ઉડ્ડચનવિદ્યો)
_____ cleverness of swan is universally famous.

3. (A) નીચેના શ્લોકનું અનુવાદ સહિત વિવેચન કરો : 14

Translate with criticism of following :

- (1) દુર્જનઃ પરિહર્તવ્યો વિદ્યાયાડલકૃતોઽપિ સન્ ।
મણિના ભૂષિતઃ સર્પઃ કિમસૌ ન ભયઙ્કરઃ ।
- (2) સમ્પત્સુ મહતાં ચિતં ભવત્યુત્પલકોમલમ્ ।
આપત્સુ ચ મહાશૈલશિલાસંઘાત કર્કશમ્ ॥
- (3) લોભશ્ચેદગુણેન કિંપિશુનતા યદ્યસ્તિ તીર્થેન કિમ્ ।
સત્યં ચેત્તપસાં ચ કિં શુચિ મનો યદ્યસ્તિ તીર્થેન કિમ્ ।
સૌજન્યં યદિ કિં નિજૈઃ સુમહિમા યદ્યસ્તિ કિં મંડનૈઃ
સદ્વિદ્યા યદિ કિં ધનૈરપયશો યદ્યસ્તિ કિં મૃત્યુના ॥

અથવા/OR

ગમે તે બે ટૂંકનોંધ લખો :

Write short notes any **two** from following :

- (1) ભાગ્યમ્ એવં કર્મમ્ ।
(2) ધન પ્રશંસા ।
(3) સત્સંજ્ઞતિ-લાભઃ ।
(4) મનસ્વી પુરુષસ્ય પ્રકૃતિઃ ।

(B) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ત્રણ) 3

Write answer in short. (any **Three**)

- (1) પ્રેમના અભાવથી કોનો નાશ થાય છે ? (મિત્રતા, શત્રુતા, વિદ્યા)
What gets destroyed due to lake of love ?
- (2) કોના વિના બધા જ ગુણો નકામા છે ? (વિદ્યા, ધન, પત્ની)
Without what all values are useless ?

- (3) બેક્ષમ ખર્યા કરવાથી શું નાશ પામે છે ? (જ્ઞાન, વિવેક, ધન)
What gets destroyed by spending money haphazardly ?
- (4) તપાવેલા લોખંડ પર પડેલા જલબિંદુનું શું થાય છે ? (નાશ, પ્રગતિ, જન્મ)
What happens to the drop of water on a hot rod ?
- (5) દુર્જનો શામાં સ્પૃહા રાખે છે ? (પાપ, પુણ્ય, પરધન)
What do evil men desire ?

4. (A) નીચેના શ્લોકોનું અનુવાદ સહિત વિવેચન કરો : 14

Translate with criticism of following :

- (1) રાજન્ દુધુક્ષસિ યદિ ક્ષિતિ ધેનુમેતાં
તેનાદ્ય વત્સમિત લોકમમું પુષાણ ।
તસ્મિંશ્ચ સમ્યગ્નિશં પરિપોષ્યમાણે
નાના ફલૈ ફલતિ કલ્પલતેવ ભૂમિઃ ॥
- (2) મૃગમીન સજ્જનાનાં તૃણજલ સન્તોષવિહિતવૃત્તીનામ્ ।
લુષ્ઠકધીવરપિશુના નિષ્કારણવૈરણો જગતિ ॥
- (3) જયન્તિ તે સુકૃતિનો રસસિદ્ધા કવીશ્વરાઃ ।
નાસ્તિ યેષાં યશઃ કાયે જરામરણજં ભયમ્ ॥

અથવા/OR

નીતિશતકમ્માં વર્ણિત શ્રેષ્ઠમિત્રનાં લક્ષણો જણાવો.

Discuss the 'શ્રેષ્ઠમિત્ર લક્ષણામ્' as described in the Nitishatakam.

(B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ આપો : (ગમે તે ત્રણ) 3

Choose the appropriate answer from following : (any **three**)

- (1) _____ મૈત્રી ખલસજ્જનાનામ્ । (છાયાવ, આરમ્ભગુર્વી, લઘ્વી)
- (2) સર્વે ગુણાઃ _____ આશ્રયન્તે । (સુવર્ણમ્, કાશ્ચનમ્, રજતમ્)
- (3) _____ ધર્મઃ પરમ ગહનો । (પરોપકાર, સત્ય, સેવા)
- (4) _____ પરં ભૂષણમ્ । (શીલં, આચારં, સત્યં)
- (5) _____ કથય કિં ન કરોતિ પુંસામ્ । (નૃપસજ્જતિઃ, સત્સજ્જતિઃ, મિત્રસજ્જતિઃ)